पृथिवि देवयजनीति (१. २५.) तृणेऽन्तर्हिते प्रहरति ॥ १६ ॥ [1] अध्वर्युः तृणेऽन्तर्हिते भूप्रदेशे तृणस्याधस्ताद्भूमौ स्फ्येन प्रहरति । तृणमन्तर्धाय तस्योपरि प्रहर्तव्यमिति माधवाचार्याः · तथा च पितृभूत्याचार्या अपि · कर्काचार्यास्तु प्रहरणं च वेद्याम् न तृणे इतरथा हि तृणे प्रहरतीत्यवक्ष्यत् न तृणेऽन्तर्हिते अथ पुनरन्तर्धायवचनात्तादर्थ्यमेव तृणस्य न प्रहरणाधिकरणता तृणऽएव प्रहरणमिति सम्प्रदाय इति ।

व्रजं गच्छेति (१. २५.) पुरीषमादत्ते ॥ १७ ॥ यत्र स्फ्येन प्रहारः कृतः तस्माद्वेदिस्थानात्स्फ्येनोत्खातं पुरीषमुत्खातान्पांसून्हस्तेन गृह्णाति ।

वर्षतु तऽइति (१. २५.) वेदिं प्रेक्षते ॥ १८ ॥ यतः स्थानात्पुरीषं गृहीतं तं वेदेः प्रदेशं विलोकयति ।

बधानेत्युत्करे (१. २५.) करोति ॥ १९ ॥ [2]

प्रहरणशेषो वाविशेषोपदेशात् ॥ २० ॥ प्रह्रियतेऽनेन मन्त्रेणेति प्रहरणमन्त्रः प्रहरणशब्देनाभिधीयते · व्रजं गच्छेत्यादिर्मा मौगित्यन्तो मन्त्रः · तस्य पृथिवि देवयजनीत्येव शेषो भवति अविशेषेण प्रहरणे ऽपदिश्यते यतः स प्रहरति पृथिवीत्यादिना (१. २. ४. १६.) । अथवा एवं योजना · अविशेषोपदेशात् व्रजं गच्छेत्यनेन पुरीषमादत्ते वर्षतु तऽइति वेदिं प्रेक्षते बधानेत्युत्करे करोति एवंविधं विशेषविधानं शतपथे नास्ति केवलम् स प्रहरति पृथिवीत्येवमेव (१. २. ४. १६.) सर्वोऽपि प्रहरणमुपक्रम्य पठितोऽस्ति · अत एवं ज्ञायते प्रहरणमन्त्रस्यैवायं शेष इति । अपरे त्वेवमाहुः · यद्यपि शतपथे विशेषोपदेशो नास्ति तथापि शाखान्तरे विशेषोपदेशोऽस्ति · अविशेषस्य च विशेषपरतैव न्यायात् · तस्माद्वेदेनैवावयवशः पुरीषादानादौ यथोक्तो विनियोगः ।

अपाररुमिति (१. २६.) द्वितीयं प्रहरणादि ॥ २१ ॥ अपाररुम् अररो आसुरे इति कात्यायनवचनात् (अनुक्रमणी १. ७.) आसुरोऽयं मन्त्रः तत उच्चारणानन्तरमपामुपस्पर्शनम् । पितृयज्ञे च देवपितृयजनादित्यूहः ।

---

१) देवपितृयजनीति पितृयज्ञऽऊहः Mahâd. २) आत्तं पुरीषमुत्करे प्रक्षिपति Mahâd.